

*Хадарцев О.В., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка», м. Полтава, Україна*

ЗЕЛЕНЕ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕНЕРГЕТИКИ: ВІЗІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні стабільне підґрунтя соціально-економічного розвитку України знаходиться під постійною загрозою критичного ураження ворогом. Кремлівський агресор систематично наносить удари по промислово-виробничим комплексам, і в першу чергу по енергетичній галузі. Але, не зважаючи на повномасштабну війну, Україна не відмовляється від обраного шляху сталого розвитку і виконання встановлених до 2030 року цілей стосовно:

- забезпечення економічного зростання;
- створення реального середовища соціальної справедливості;
- подальшого впровадження раціонального природокористування.

Відповідно головними завданнями розвитку Української енергетики в сучасних умовах є:

- забезпечення сталості її функціонування в умовах постійної військової загрози;
- трансформація єдиної енергетичної системи України за гнучкою, адаптивною моделлю, для підвищення автономності та мінімізації її загальної вразливості;
- зміна структури споживання енергоресурсів, знову ж таки для підвищення автономності української енергогенерації та мінімізації ризиків знищення логістичних каналів енергоімпорту.

Таким чином, зелена енергетика залишається важливою не лише для виходу України на рівень сталого розвитку європейських країн [1], а й набуває підвищеної пріоритетності у забезпеченні безпеки сьогодні. До того ж, впровадження зеленої енергетики в Україні цілком реальне не лише для повоєнної відбудови, а й для відновлення в умовах повномасштабної війни. Зокрема це стосується Полтавщини [2], сильними сторонами якої є:

- потужна ресурсна база;
- сприятливі кліматичні умови;
- промисловий потенціал машинобудування та паливно-енергетичного комплексу;
- розвинута агропромисловість, в першу чергу на основі рослинництва.

Тому проведення послідовної політики із залучення зовнішніх інвестицій та підтримки внутрішніх інвесторів дозволяє забезпечити розвиток альтернативної енергетики, а також технічне переоснащення

комунальної інфраструктури, щоб в свою чергу досягти переходу на 100% відновлювальних джерел енергії. В цьому сенсі, необхідно реалізовувати задачі із супутньої підтримки, як-то [2]:

- здійснення ефективної просвітницької роботи;
- формування та впровадження ефективних стимулюючих механізмів енергозбереження;
- створення преференцій та бенефітів для ОСББ, підприємств житлово-комунального господарства, управляючих компаній за підвищення енергоефективності.

Для активізації зеленого відновлення енергетики слухними є спільні рекомендації ПРООН та КШЕ [3], які спрямовані інтегрувати принципи зеленого відновлення і в єдину політику України, і в фінансові рамки відновлення. По-перше, це нормативне закріплення мінімальної регламентації показників «зеленості» для проєктів, а також визначення набору таких індикаторів. До того ж, на думку даних фахівців, наявність цих нормативних критеріїв дозволить не лише досягти більшого прогресу у руху до відновлювальної енергетики, а й створити ефективну взаємодію з міжнародними фінансовими структурами, інвесторами, тощо. Оскільки окремі випадки свідчать, що іноді залучення фінансування мало на меті не лише сталий розвиток України, а здійснювалось з метою грінвошингу. По-друге, потрібна розробка системи показників та візуалізації процесу зеленого відновлення, ілюструючи вплив на довкілля та клімат:

- траєкторія викидів, різниця між фактичними та запланованими викидами;
- частка нових будівель, відбудованих за принципами енергоефективності;
- частка витрат на зелені проєкти у загальних витратах на відбудову;
- обсяги ВДЕ загальній новій чи відновленій генерації, тощо.

Це потрібно для усвідомлення усіма учасниками процесу (але в першу чергу урядом і стейкхолдерами) відповідності відновлення обраному шляху, відповідність цільовим орієнтирам. Також, на думку фахівців, ці дії створюють сприятливі переваги на користь України, і у майбутньому надають кращі вихідні позиції для подальшого узгодження євроінтеграційного руху.

Україна вже має певні напрацювання руху для успішного зеленого відновлення енергетики. Доцільно звернути увагу на досвід м. Запоріжжя, де ГО «Екосенс» було розроблено такі напрями, в рамках реалізації проєкту «Планування зеленого післявоєнного відновлення Запоріжжя з урахуванням кліматичних цілей». Так досліджено ряд сфер як генерації, так управління і споживання енергоресурсів, за результатами чого виявлено наступні фактори [4]:

- ефективне провадження муніципальної енергетичної політики – на основі Муніципального енергетичного плану м. Запоріжжя на 2014-2030 рр.,

що дозволить за рахунок ревізії дій усунути їх дублювання, протиріччя чи неактуальності, провадити заходи за ієрархію, відповідно до цілісної моделі екологічного та енергетичного менеджменту;

- децентралізація теплогенерації та теплоспоживання – дозволить зменшити промислове забруднення житлової забудови, здійснити якісне впровадження проєктів зеленого теплового переходу, сприяти використанню індивідуальним систем на відновлюваних джерелах енергії, залучити промислове відпрацьоване тепло (25% потреби) та міське відпрацьоване тепло рекуперації (10% потреби);

- широке використання геліопотенціалу – геліоколектори, дахові СЕС, залучення вільних ділянок, тощо;

- дієвість служби енергоменеджменту та фасіліті-менеджменту – відповідність штату працівників потребам, впровадження стандартів «зеленого офісу» в адмінбудівлях, комунальних установах та закладах, навчання та періодичні інструктажі;

- аудит та експертиза енергоефективності житлового багатоквартирного фонду – отримання типових універсальних технічних рішень під потреби усередненого споживання;

- розроблення плану дій щодо циркулярної економіки – звернути увагу на успішні кейси європейських розумних міст, для досягнення кліматичної нейтральності до 2050 р.

Таким чином, навіть в сьогоднішніх небезпечних умовах, імплементація ряду цілей і завдань сталого розвитку саме енергетичного сектору є цілком перспективною і вже потребує невідкладних механізмів їх втілення.

Література

1. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: Підручник / І.Л. Якименко та ін. К.: НУХТ, 2022. 337 с.

2. Стратегія розвитку Полтавської області на 2021-2027 роки. Рішення Полтавської обласної ради №27 від 29.12.2020 р. / Полтавська обласна військова адміністрація (офіційний сайт). URL: <https://poda.gov.ua/documents/138471> (дата звернення: 20.11.2024).

3. Рябчин О., Кулага Д. Зелене відновлення України: керівні принципи та інструменти для тих, хто ухвалює рішення / ПРООН Україна, Київська школа економіки, 2023. 188 с. URL: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-04/undp-ua-green-recovery-ukr.pdf> (дата звернення: 14.11.2024).

4. Карпенко О. Зелене відновлення енергетичної інфраструктури м. Запоріжжя (з урахуванням потреби адаптації до різних надзвичайних ситуацій та цілей декарбонізації) / ГО «Екосенс». Запоріжжя, 2023. URL: <https://vidnova.info/wp-content/uploads/2023/04/Green-recovery-energy-Ecosense.pdf> (дата звернення: 18.11.2024).